

PRYWROCIĆ (245) *vb pf*

-ó- (35), -o- (8); -o- *OpecŻyw* (4), *MurzNT*; -ó- : -o- *Mącz* (13:3).

inf przywrócić (79). ◇ *fut* 1 *sg* przywrócę (21). ◇ 2 *sg* przywrócisz (5). ◇ 3 *sg* przywróci (12). ◇ 1 *pl* przywrócim (1). ◇ 3 *pl* przywrócą (1). ◇ *praet* 1 *sg m* przywróciłem (2). ◇ 2 *sg m* przywróciłeś, -ś przywrócił (5). ◇ 3 *sg m* przywrócił (54), przywróci(e)ł *LibMal* (2). *f* przywróciła (4). *n* przywróciło (2). ◇ 1 *pl m pers* przywróciliśmy, -śmy przywrócili (2). ◇ 2 *pl m pers* -ście przywrócili (1). ◇ 3 *pl m pers* przywrócili (3). *subst* przywróciły (1). ◇ *plusq* 3 *sg m* był przywrócił (1). ◇ *imp* 2 *sg* przywróć (17). ◇ 2 *pl* przywróćcie (1). ◇ *con* 1 *sg m* bych przywrócił (1). ◇ 2 *sg m* byś przywrócił (2). ◇ 3 *sg m* by przywrócił (16). ◇ 1 *pl m pers* byśmy przywrócili (4). ◇ 3 *pl m pers* by przywrócili (1). ◇ *impers praet* przywróc(o)no (2) *SkarJedn*, *LatHar*, przywróc(o)no jest (1) *BartBydg*. ◇ *part praet act* przywróciwszy (4).

Sł stp notuje, *Cn s.v.* przywracam kogo do ojczyzny; szlachcicem czynię; *Linde XVII w.*

1. *Spowodować ponowne pojawienie się czegoś, co było i przestało istnieć; reddere, restituere PolAnt*, *Mącz*, *Vulg* [kogo, co] (68) : Proźba aby żywot wieczny y wefele dużne Pan przywrócić raczył. *LubPs D marg*; Ale tho krolestwo przywrócić obiecował/ do ktorego ízedł iáko práwy dziedzic *RejPos* 135v; Vítap teraz ná ítronę myśli wefoła/ myśli íwobodna/ poćiecho wízelka/ niechcę was/ áz mi nádzieiá odpulzczenia grzechow przywróci was. *LatHar* 151.

przywrócić komu, czemu (7): A gdyby mu chciał zalię mocz iego [*magnesu*] przywrócić odietą tym czołnkiem/ tedy gi namocz w kozłowej krwi przez nocz *FalZioł* IV 55d; Andrzej Aurya [...] przywróciwízy wolność oyczyznie/ vdał íe ná zgodę z Cełárzem *BielKron* 206; Rácż Pánie Boże przywrócić pokoy Kościołowi íwemu *WujJud* 215v; *CzechEp* 207; Pánie/ zali w tym czásie przywróciłz krolestwo Izráelowi? *WujNT Act* 1/6. *Cf* »nazad przywrócić«, »przywrócić stracone«.

przywrócić przez co (2): bołtwo zátáione/ nie tylko cáłość człowieceńftwa [*Chrystusowego*] [...] przez zmartwychwítanie przywróciło/ ále też [...] *CzechEp* 150; [śmierć] Wzięłá nam mężá tego/ który przez íwé cnoty/ Mógł był íełczę przywrócić ón dawny wiek złoty. *KochTarn* 75.

W przeciwstawieniu: »przywrócić ... stracić« (1): Poćiełz mię dziś Duchem íwym świętym/ á pomoż mi też íłowem twoim/ przywróć wefołe zbáwienie/ ktorem ítrácił prze grzechy moje. *ArtKanc* M.

Zwroty: »[komu czym] nazad przywrócić« (1): Dla tegoż Cełarze Cárogroccy Pátryárchom íwym zázakowáli/ aby Papiieżowi poślufzni nie byli: chcąc íię tym ábo nád Lácinniki mścić/ ábo páńftwo íobie świeckie ná zad przywrócić. *SkarJedn* 170.

»[komu czym] przywrócić [co] stracone« (1): A oni ná pomíłę chcąc tym íobie przywrócić páńftwá ítrácone/ ínżych íobie kápłánow y Patryarchow okrom woley Papieskiey naczyńili *SkarJedn* 208.

»utraconą rzecz przywrócić« (1): Rem perditam restituere, Vtráconá á zálzłá rzecz przywrócić. *Mącz* 413d.

»zasię, znowu przywrócić« [*szyk zmienny*] (2:1): *FalZioł* IV 55d; Ten [*Jeroboam II*] przywrócił zalię [*Ipse restituit*] gránice Izráelkie od Emáth áz do Morzá ku pułzczy *BibRadz* 4.Reg 14/25; wízyłtkié rzemieśłá/ wízyłtkié náuki/ którými ludźmi zořtawamy/ oni fámi [*Niemcy*] ná świat podáli/ y znowu iákoby światu przywrócili. *OrzJan* 64.

Szereg: »przywrocić a naprawić« (1): Y okazał im [Jezus apostołom] też tho [że jego królestwo jest nie z tego świata] [...] gdy go pytáli/ rychłoli przywrociłz á nápráwiłz krolestwo Izráelkie *RejPos* 135v.

a. *O zdrowiu [w tym: komu, czemu (18)] (23)*: Visum restituere, Wzrok przywrócić. *Mącz* 414a; tyś mnie/ łudze łwemu Niełzczęściém vtrapiõnemu/ Láłkávę vcho podał/ y przywrócił siły/ Któré práwíe zgáłły były. *KochPs* 201; Y Piotr S. ten pálec ktory on [...] odciął: cudownie mu przywrócił. *SkarŻyw* 362, 147, 455.

przywrocić czym (5): prosił[em] iżby mi dáłá máło odpoczynać/ áby zálie krew przyłtąpiłá/ ktora byłá dla boiázni we mnie zginęłá. Rzekłá zálie/ iż ia tobie krew przywrocę potráwami ktorec przypráwię korzenno *BielKron* 458v; Oko przywrócił krzyżem S. y Philozophá náwrócił [św. Epifaniusz]. *SkarŻyw* 454, 298; Lewitá Wáwrzyniec dobrá rzecz łpráwił. (-) Ktory znákiem krzyzá S. ślepym wzrok przywrócił. *LatHar* 443. Cf »zdrowie przywrocić«.

Zwroty: »[co] stracone przywrocić« (1): nienayduią miedzy zioły żadnego ktore by mogło łen łtraczone przywrócić człowiekowi iako *Lactuca* częłto iedzona na nocz *FalZioł* I 74a.

»zasię (a. zaś) przywrocić« = *iterum reddere PolAnt* (4): *BibRadz* 2.*Mach* 14/46; *BudBib* 2.*Mach* 14/46; A bez pochyby/ áboć [Pan Bóg] zdrowie záś przywróci będzieli to z [...] twoim pożytkiem/ ábo cię przez ćielełna [!] śmierć przywiedzie do lepszego żywotá *KarnNap* E3; *GórnTroas* 19.

»zdrowie przywrocić« [w tym: czym (1)] [szyk zmienny] (7): *KrowObr* 96; Ná ktorego [Abrahama] próby przywrócił Pan zdrowie Abimelechowi/ y płodność w domu żonám iego. *BibRadz* *Gen* 20 arg; *KarnNap* E3; *SkarJedn* 304; *GórnTroas* 19; *LatHar* 536, 648.

W przén (1): Tá ręká/ która złęgo wiele nábroiłá Królowi/ táłz mu zásię zdrowie przywróciłá. *GórnTroas* 19.

Przen (4):

Zwrot: »żywot przywrocić« [szyk zmienny] (4): Pan Kryłtus thák zupełnie łwiátu żywot przywrócił/ że mu iuż nic więcey nie dołtáye/ iedno áby pobożni ludzye przyłcia odkupicielá łwego [...] oczekawáli. *RejPosWstaw* [21³], [21³] marg; *ArtKanc* D19; *WujNT* 401 marg.

b. *Wznović władzę, obyczaje, praktyki lub elementy kultu; revocare Modrz* (9): Y przywrocę łędzie twoie iáko przed tym byli/ y porádniki twoie iáko z łtárádavná. *Leop Is* 1/26; *KochSat* B2v; In *pristinam dignitatem, in honorem tribunicium restituere, Imperium populo Rom. restituere, Zwierzchność przywrócić* etc. *Mącz* 414a; A ták/ trzebáby odnowić łtárodawny łzkolny zwyczáy: á obyczáie dawne przywrócić *ModrzBaz* 130v; Siódme koncylium obrázy przywróciło. *SkarŻyw* 299.

Zwroty: »przywrocić [komu] jako byli pirwej« (1): Y przywrocę ya tobye łędzye twoye yáko byli pirwey/ á rádę twoyę yáko z łtárádavná. *KromRozm III* G4v.

»zasię (a. zaś) przywrocić« [w tym: komu (2), do czego (1)] [szyk zmienny] (3): [Ezechiasz] łłżbę bożá y zakon przez Moizelzá vłtáwiony zálie do kościolá ludzyem przywrócił y połtánowił *BielKron* 88v, 463v; *WujJudConf* 206.

Szereg: »wprowadzić i przywrocić« (1): [ci, którzy ceremonie do kościoła chrześcijańskiego wnaszają] nic inego nie czynią/ iedno że chcą w Kościół Boży Zydowłstwo wprowadzić y záś przywrócić. *WujJudConf* 206.

c. *O uczuciach i wartościach duchowych [w tym: komu, czemu (11)] (17)* : *OpecŻyw* 184; *LubPs* N4v; *Przywroc* mi radość zbawienia twego *Leop Ps* 50/13, *Is* 57/18; *Reddidisti animum*, *Przywróci*ęmi [!] myśl. *Mącz* 92d; *KochPs* 77, 202; y niewinność wtrąconą przez Adámá/ duży twoiey przywrocono. *LatHar* 677, 165, 565.

przywrocic k(u) komu (3): A tak miły pánie przywroc kłobie zwykłe miłofierdzie twoie/ á vkaż nam łádkę twą *RejPs* 135, 170v. *Cf* »przywrocic pierwsze«.

Zwroty: »przywrocic pierwsze [co ku komu czym]« (1): A przeto proffę ieffsze przywroc ku mnie pierwfie vznánie ku tobie moie onem bofkiem táiemnem nádchnieniem/ iákoś to był wielekroć y inem zwykł czynić. *RejPs* 76v.

»przywrocic stracone [co]« (1): małz ná pokutę fie vdác/ korać zaś pomoże z tych grzechow/ przywrocic ftráconą łádkę Bożą *KarnNap* C3v.

»zaś (a. zasię), znowu przywrocic« [w tym: na kogo (2), z czego (1)] (3:1): *RejPos* 179v; Y mamy wielką nádzieię w łáfce á dobroci Bofkiey że [...] naywiętfzy fkarb fstarożytney á Powfzechney Wiáry Chrześciánfkiey/ [...] zaśię iey [*Koronie*] cále będzie raczył przywrocic [!]. *WujJud* Bv; *KarnNap* C3v; nie chćieymyż fię w grzechy fwowolnie wráćac/ bo tak czyniac te dáry wtráćim/ á gniew Boży z nowu ná fię przywrocim. *ArtKanc* N8.

d. *O osobach [komu] (1)* : Chciał też vftáwić [*papież Pius II*] áby pod dwiemá ofobomá prości ludzye przyjmowáli Pánfkie ciało/ iáko náprzodku było/ y żony [*tj. możliwość pojmovania żony*] káplanom przywrocic *BielKron* 189.

2. *Oddac, zwrócic; restituere HistAl, Vulg, PolAnt, Mącz, JanStat, Cn; reddere Vulg, PolAnt, Mącz, Cn; concedere HistAl; revocari Mącz [w tym: kogo, co (67)] (69)* :

przywrocic komu (2): *Leop Iob* 39/12; [w czasie potopu] wfpomniał P. Bog ná Noego/ y ná fтворzenie swoie [...]/ ifz im przywrocic ziemię/ [...] miał *SkarŻyw* 270.

a. *O terytoriach, majątku itp. (45)* : *LibLeg* 7/35v; *HistRzym* 35; [*król Władysław Jagiełło*] dobrá Kościelne gwałtownie w Interregnum rozerwane co komu należało przywrocil *StryjKron* 477; ktory [*Cyrus, król perski*] kościoła Ierozolimfkiego dochody dawno zázfle wyważył/ y przywrocil. *PowodPr* 50.

przywrocic do czego (5): *BudBib* 4.Reg 16/6; by iedno ná to przyzwolic chćiał [*papież Grekom*]/ żeby Cefarftwo Rzymfkie do Cárogradu iáko było pierwey przywrocil/ á iednego Cefarzá vczynil. *SkarJedn* 256; y wżyfłtkie ony kráiny fobie y fwym brátom przez Kazimierzá wydarte odyfkał/ y do Litwy przywrocil *StryjKron* 437; Przeto gdy podługym afortunnym mięszkaniu Iey Kr. M. ztego swiata zeydzie. tedy te dobra zwiana oswobodziwszy dostołu naszego przywrocic bedziem powinni. *ActReg* 45. *Cf* »zasię przywrocic«.

przywrocic komu, czemu (15): Dziś mi Pan Bog przywrocil dom Ifráelki kroleftwo oycá mego. *Leop* 2.Reg 16/3, 2.Par 26/2; *BielKron* 105, [332²]; Tedy Krol onę ziemię nie fprawiedliwie od rycerzá dzierzáną przywrocil fynowi rycerzá vmárłego. *HistRzym* 75, 105v, 106; Ten Edgárdus w pobożnym pánowaniu fwym/ wybáwil zwygnánia ś. Dunftaná y wżyfłtko mu przywrocil. *SkarŻyw* 509; Temuż to Ottonowi Lew Papież pod przyfięgá/ wżyfłtkie pánftwá/ ktore do Cefarfkiey ftolice przedtym

należały przywrócić musiał. *NiemObr* 63; *SarnStat* 1037, 1057, 1186; Nuż Virgiliuszowi Auguśt iák przywrócił Role włafney Oyczyżny *PaxLiz* A2v. *Cf przywrócić komu czym*, »zasię przywrócić«.

przywrócić komu czym (1): ktorego [...] chrześcijaninem być ofądźili i wżyftko mu co przedtem miał iafnem decretem przywrócili. *MurzHist* V2v.

przywrócić ku komu, ku czemu (6): Ale wżyftkie ine íprawy Ieroboámowe/ [...] iáko przywrócił Dámáfzek y Emáth ku Iudzie miedzy Izráelity/ Oтым nápiřano ieřt w Kronikách Krolow Izráelřkich. *BibRadz* 4.Reg 14/28; *SarnStat* 1027. *Cf Zwroty*.

W porównaniu (1): [*Ziemie Wołyńskie ku Koronie Polskiej*] iáko ku włafnému ćiału włafćiwé iego członki przywróćiliřmy. *SarnStat* 1027.

W charakterystycznych połączeniach: przywrócić cesarstwo, dobra, dochody, dom, dziedzictwo (2), *krainy, krolestwo* (3), *co komu należało, państwo, pola, role, rzeczy oderwane* (3), *wszy(s)tko (co przedtem miał)* (3), *ziemię* (7).

Zwroty: »[*ku czemu*] w swą całość przywrócić« (3): My [*Zygmunt August*] [...] wżyftkié rzeczy oderwané [*od Korony*] [...] ku przerzeczónému Króleřtwu w řwą całość przywróćić [*chcemy*] *SarnStat* 1037 [*idem* (2)], 1057, 1186.

»zasię (*a. zaś*) przywrócić« [*w tym: do czego* (1), *komu* (1), *ku komu* (1)] [*szyk zmienny*] (3): Then [*Azariasz*] potym gdy zálnął Krol z oycy řwymi/ pobudował Eláth y przywrócił ie zaś do Iudy [*et restituit eam ipsi Iehudah*]. *BibRadz* 4.Reg 14/22; dobrze by řie řtáło žebyř tego to rycerzá Grzegorzá walecznego řobie zá mężá poięłá/ ktoryř Kroleřtwo ku tobie zářie przywrócił. *HistRzym* 35v, 35.

Szereg: »przywrócić i nagrodzić« (1): Papięř Benedykt dwánařty wyřłuchawřzy řkárgi pořłow Polřkich [*na Krzyřaków*]/ pořłáł Legaty do Polřki y do Pruffkich kráin řwoie/ [...] ktorym zupeřná moc ieřth daná/ řkazánie vćzynić wyřłuchawřzy obu řtron/ przywróćić y náğrodzić co ieřt czyie. *BielKron* 374.

Przen [*w tym: komu* (7)] (8) : *HistRzym* 106v; ktory [*Mesjasz*] řwiát wřzyćiek nápráwić y Ray przywróćić/ á do niebá vtráconego ludzie przywieřć miał. *SkarŻyw* [282].

przywrócić czym (1): Acz wiele wiemy s piřmá řwiętego rozmáitych drog [...] / iáko mamy [...] ku onemu řtráconemu kroleřtwu nářzemu przychodzić/ ktore nam nářz miłóřciwy Pan dziwnemi řpráwámi řwemi przywróćić raczył. *RejPos* 132.

Zwroty: »przywrócić [co] stracone (*a. utraczone*), to, cořmy utracili« [*szyk zmienny*] (3:1): y ziemię řtráconá to ieřt ray [*Syn Boży*] przywróćił nam. *HistRzym* 40; *RejPos* 54; *SkarŻyw* 286; [*Pan Bóg raczył zesłać Syna swego*] áby nam przywróćił to cořmy vtráćili *WerGořć* 208.

»zasię (*a. zaś*) przywrócić« [*szyk zmienny*] (2): Onći [*Pan*] mnye řam dzyedzictwo me zaś mile przywróći/ Wřlyftkich nyedofátřkow moich řáłřkáwy vřkroći. *LubPs* D3; *RejPos* 54.

α. *Zrekompensować straty, dać odszkodowanie* [*w tym: komu* (4)] (6) : Praestare quod factum est impensae in bellum, Kofřtunek przywróćić. *Mącz* 419b; Omijam kto/ iáką pomoc pieniężną złemu nieprzyjacielowi przywróćić ráđził. *Phil* E2.

Zwroty: »nagrodę przywróćić« (1): A ieřlyby [...] czo przibudował řřwoym kofřřtem. thedy maią [...] tho dacz ofřaczowacz [...] y iemv náğrodę [...] przywrócycz. *ZapKofřćier* 1587/70v.

»stokrotnie przywrocić« (1): A gdy ćierpliwy będziesz/ Bogći wšytko łtokrotnie z łopem [tj. jak Jopowi] przywroći. *SkarŻyw* 36.

Przen: O karze bożej (2) : Według łpraw rąk ich day im [Panie]: przywroc im odpłatę ich. *Leop Ps* 27/4.

Zwrot: »przywroćić nagrodę [na co]« (1): oto ia wzbudę [!] ie [synów judzkich i Jeruzalem, których sprzedawaliście] od mieycá tego do kthoregoście ie byli záprzedali/ á przywrocę nágradę wálżę ná głowy wálże [reddam retributionem vestram in caput vestrum]. *BibRadz Ioel* 3/7.

b. O osobach [w tym: komu (7)] (8) : *OpecŻyw* 32v, 33; przywroćcie nam mátkę/ łyny y żonę/ á dam y wam skárby *HistAl* F5v, L8v; łłucháyże iáko z dobrotliwości łwey Pan raczył ożywić ono nędzne á vmárłe ciało ie⁸⁰ [umarłego młodzieńca]/ y przywroćić go oney łmętney mátcie iego *RejPos* 223; [do Priamufá połłáli Legaty w tym/ żeby przywroćił Helenę y wšytki inłze rzeczy/ ktore był Parys s nią zániołł *HistTroj* F6].

przywroćić ku komu (1): Dzięki czynię wam Bogom y Boginiam/ żeście mnie wćiefzyli/ á tho moje miłe dziećię ku mnie przywroćili. *HistRzym* 26v.

Zwrot: »sobie [= wżjemnie] przywroćić« (1): [warunki pokoju:] Więźnie áby zá więźnie łobie przywroćili/ A ktoby miał ich wiecey/ áby wykupili. *KmitaSpit* C6v.

Przen (1) :

Zwrot: »[skąd] łwiátu przywroćić« (1): na ktorey [Marii Magdaleny] przyczynę raczyłes [Panie] brátá iey Łázárzá cztery dni w grobie leżącego/ żywo z odchłániey piekielney łwiátu przywroćić *LatHar* 463.

c. O utraconych urzędach, godnościach, przywilejach itp. [w tym: komu (10)] (11) : *KromRozm III* O5; łEdnego z zacnych łtanow gdy czći odlądżili/ Pilnie zá nim pánowie Cefárzá prołili. Aby mu cześ przywroćił *RejZwierz* 30; Reddere alicui suum honorem, Przywroćić komu yego vrząd. *Mącz* 157c, 322d; Ale potym piłze do zboru [łw. Paweł] áby łie modlili zá nim [za usuniętego z Kołciola w Koryncie]/ áby mu Pan Bog przywroćił vznánie iego. *RejPos* 214v, 214v; [Konstancjusz] z wielką czćią Atánázemu Błkupłtwo y Páwłowi przywroćił *SkarŻyw* 391, 165, 262; czemu nie inłza ołobá iedno łyn [boży] ćiało przyięłá: [...] żeby vtrácony przywilej człowiekowi przywrocony był: ktorego człowiek y Anioł przywroćić nie mołł. *CzechEp* 202; *NiemObr* 171.

d. *Zwróćić to, co zostało ukradzione* [co] (3) : łtem cztherzi kołfulie na łszrodcze vkradł łkyercze czo kamyenye wozi, alye záłżyá dwye przywroczyel, A iedne przedal, czwartha łfobyte zołtawyl *LibMal* 1544/92v.

Zwrot: »zasię przywroćić« (1): łłch [...] zelyaza plůżne [lege: plůżne] Puchalye [...] pokradł, kthorich cząłzcz chłopu nyeznyayomemv za 4 1/2 grołcha przedall. A ołthathek záłżyá themułz puchalye prziwroczyel *LibMal* 1551/161.

a. *Zrekompensować stratę wynikłą z kradzieży* (1) :

Zwrot: »siedmiorako przywroćić« (1): Nie wielká łełłcze winá gdy kto co vkrádnie/ bo dla tego krádnie/ áby dułłę łáknącá náłyćil: á theż gdy by był záchwycony [tj. złapany]/ łiedmioráko przywroći [reddet septuplum]/ y wšyłtkę łftotę domu łwego ná tho da *Leop Prov* 6/31.

3. Spowodować powrót, pozwolić wrócić na miejsce, które się wcześniej opuściło; *restituere HistAl, Vulg, Mącz; revocare Miech, Mącz; reddere HistAl, PolAnt; convertere Vulg, PolAnt; reducere PolAnt, Mącz; reconciliare HistAl; revertere PolAnt* [w tym: kogo (65), co (Przen) (5)] (71) : *HistAl B3; y [król Filip] the [mieszczany]* ktore był w nyewolą pobrał przywrocił. *GliczKsiąż N7v; BibRadz Ier 30/3; y Kárdynały przywrocił [papież Benedykt XI]* ktore był wyгнаł okrutny Bonifácjus. *BielKron 185, 20v, 105; Mącz 97c; BudBib 2.Reg 17/3; CzechRozm 115v, 117.*

przywrocić do kogo (1): [Achitofel do Absaloma:] A (ták) przywrocę wżyték lud do ciebie/ á gdy przywrocę káżdego mężá ktorego ty ízukáls/ (tedy) wżemu ludowi będzie pokoy. *BudBib 2.Reg 17/3.*

przywrocić komu (1): [Panna Maryja się modli:] Przeto proffę [...]/ raczy mi go [mego syna] przywrocitz/ Oto iuż trzeci dzień iako vmarł *OpecŻyw 163v.*

przywrocić na co (4): Leop Ier 28/4; y zbiorę was ze wńzech Narodow [...] y przywrocę was ná to mieýfće/ z ktoregom was poimánych záprowadził był. *CzechRozm 117. Cf »przywrocić na ojczyznę«.*

przywrocić dokąd (8): Kandelous rzekł do brátá/ tęń [człowiek] mię wybáwił [...]/ chcę go theż áż do Cefarskich zamkow we zdrowiu przywrocić. *HistAl L8v; Leop Ier 23/3; [mówi Pan:] y* przywrocę ie [lud Izraelski] do zímie kthorám dał oycóm ich/ y poliędą iá. *BibRadz Ier 30/3, Ier 50/19; BudBib 3.Reg 8/34, Ier 29/14, 32/37; SkarŻyw 347.*

przywrocić skąd (2): Przywrocze nas Pánie nálsz z wyęzyenya nálszego/ Iák wody kthore płyną s wńchodu łonecznego/ A obżywyáją zyemyę czálu nyepłodnego. *LubPs cc5v. Cf »przywrocić z wywołania«.*

W porównaniu (1): LubPs cc5v cf przywrocić skąd.

Zwoty: »przywrocić do ojczyzny, na ojczyznę« [szyk zmienny] (3:2): ziecháło fie ich wiele do Skanderbegá z rádością wielką/ iż go Pan Bog ná fwá oyczyznę przywrocił. *BielKron 243v, 242v; Ab exilio revocare, Prziwrócić do oyczizny z wywołania. Mącz 505b, 113d; BudBib Tob 14/7.*

»przywrocić wywołane, wygnane, z wywołania« = ab exilio revocare Miech, Mącz; exules reducere Mącz [szyk zmienny] (2:1:1): wżakoż on skoro po ímierci otcowej niżli kroleftwo prziiął, wżytkie bílkupy wywołane prziwrócił *MiechGlab 48; KromRozm III P6; Exules reducere, wywołane prziwrócić. Mącz 96d, 505b.*

»przywrocić zasię« (1): dał ie był [Bóg Żydów] w niewolą do Bábilonu/ á skoro go vbłagáli/ przywrocił ie záfię/ y ofiedli niedawno fwe pirwłze kráiny. *BielKron 113.*

Przen (4) : A náwrocę przywrociwłfy ie [Sodomę i Samarię, które zostały ukarane za złe uczynki] náwroceniem Sodomkim/ z corkámi fwemi/ y náwroceniem Sámáryey y corek iey *Leop Ez 16/53.*

przywrocić do czego (1): A Ták gdy przyidą ná cię [narodzie izraelski] wżytkie słowá te/ błogosławieńftwo y przekłęctwo/ ktorem dał przed cię/ tedy przywrociłz (ie) do fercá twego [...] Y wrociłz fię do Iehowy *BudBib Deut 30/1.*

Zwoty: »duszę ku ciału przywrocić« = wskrzesić (1): y [Panna Maryja] onę dużę [złego króla] ku ciału przywrociła/ áby dośić vtzyniła zá grzechy fwoie. KrowObr 156v.

»na pierwsze miejsce [co] przywrocić« (1): In locum antiquum gratiae et honoris restituere, Ná pirwłze mieýfće łáfkę y doftoyność prziwrócić. *Mącz 414a.*

a. O dostojenstwach, urządach, przywilejach itp. (22) : á(za) nie była rzecz moia pierwsza mnie przywrocić krola mego? *BudBib 2.Reg 19/43*; żadną miarą nie przyzwolę/ ábych miał przywrocić [na urząd] potępionego y wyklętego Heretyka *SkarJedn 137, 136, 221*.

przywrocić czemu (1): zbuduy Ołtarze/ którés wywrócił: przywróc Kościołom Plebany/ którés wygnał *OrzQuin C4*.

przywrocić ku czemu (4): Y przywrócił ftárzce^{go} nád podczálfymi ku podczáftwu iego *BudBib Gen 40/21*. Cf *Zwroty*. [Cf **b. przywrocić ku czemu** *MurzHist D2v*.]

przywrocić na co (11): Ateńscy pánowie [...] rozniewáli sie bárzo [przeciw Aleksandrowi] [...] / ieliby Stráxagony nie przywrócił ná kłiętstwo. *HistAl D5*; wżákże potym Suleyman Cefarz Turecki przywrócił go [wojewodę Petryłę] ná fwe Woiewodłtvo Wááfkie/ ná którym trwał áż do śmierci w pokoiu. *BielKron 424*; *BudBib Gen 41/13*; [cesarzowa] ftaráła fię znowu o to/ áby Sylweryus Papież przywrócił ná fwe mieyfce Antymá/ á zrzucił Menę. *SkarJedn 135*; Y przetofz Papież Athánáze^{go} ná Biskupłtvo przywrócił *SkarŻyw 391*. Cf *Zwroty*.

W przeciwstawieniu: »zrzucić ... przywrócić« (2): Phocyufa z łtolice Cárorockiey zrzuciono/ á Ignácego przywrocono wedle listow Papiefkich. *SkarJedn 143, 135*.

Zwroty: »przywrócić ku pirwemu [czemu]« (1): [Józef tłumaczy sen:] trzy latorofli są trzy dni po których Faraon wípamięta na twą słuźbę a przywrotzi cye ku pirwemu łtadłu [tj. stanowisku] *HistJóz A4v*.

»na stolicę przywrócić« (4): Y odpifał iey [papież cesarzowej]/ iż ia Heretyka dla fwey złości przekłętego/ nigdy ná tę łtolicę nie przywrocę. *SkarJedn 136, 137, 138, 223*.

»zasię (a. zaś) przywrócić« [w tym: ku czemu (2), na co (2)] (4): nye mógł tego ná nim [na papiezu] Cefarz [...] przewyefć/ áby Anthemiufa [kacerza] zaś ku biskupłtvo przywrócił *KromRozm III P5v*; [Henryk] Koⁿneftábliuá Mommeráncya záfię przywrócił ná fwe mieyfce [...] y vrząd *BielKron 229, 324v*; Natalibus restituere, id est, nobilitare, Vrodzonego łliáchćicá który fie niewolnikiem czym łtał/ zaś ku łliachectwu przywrócić. *Mqcz 241c*.

Przen (1) :

Zwrot: »znowu przywrócić« (1): Chwałá iefł wielká Bogu/ y więczna [!] zapłátá/ Zechmy fie vrodźili/ w ten czás gdy zaś látá/ Znowu nam łágiełłow rod święty przywróciły *KmitaPsal Av*.

b. O majątku i posiadłości (3) :

przywrócić ku czemu (2): Vrząd [...] przywrócił go ku dobrem i dołtoieńftwám iego *MurzHist D2v*. Cf *Zwrot*.

przywrócić w co (1): *Mqcz 414a cf Szereg*.

Zwrot: »zasię [ku czemu] przywrócić« (1): Amiráliufa Schábotá Krol Fráncufki záfię ku cíi przywrócił y máiętności *BielKron 219*.

Szereg: »wwieść, przywrócić« (1): In locum restituere unde quis decidit in possessionem restituere, W wieść przywrócić w ymienie. *Mqcz 414a*.

c. O Bogu (11) : Zginioney [owcy] łzukác będę/ á błędną przywrocę *BibRadz Ez 34/16*.

przywrocić do czego (4): *WujJudConf* 64; *SkarJedn* A6; Abowiem z wielu niebezpieczeństw wyfwbodził mię wybáwićiel moy: błádzącego mię do gościńcá przywrocił/ [...] fmutkiem ftrwożonego ćielzył *LatHar* 560. Cf »przywrocić do straconego [czego]«.

przywrocić komu (1): Miły panie y kiedyż na mię wezrzyłz raczy przywrocić dułżę moię mnie á wybaw ią od złoćci ich [*przeciwników moich*] *WróbŻółt* 34/17.

przywrocić ku komu, ku czemu (3): vżalił fye Bog z nyewymownego miłofyerdżya fwego [*nad ludźmi zamionymi od czarta*]/ á vpad ich nápráwić/ y kłobye ye przywrocić raczył *KromRozm III* A8v. Cf »przywrocić ku ojczyźnie«.

przywrocić ku komu od czego (1): Przywrocę was ku łobye od błędu káżdęgo/ Nye inák yáko z morzá bárzo głębokęgo. *LubPs* P5v.

przywrocić w co (1): Y gdy wyfłapili prościć pocźnie S. Iágniefzká Páná Bogá/ áby ná objaśnienie czći y mocy fwey Bofkiefy/ dułżę w ono martwe ćiáło przywrocić rofkazał. *SkarŻyw* 69.

W porównaniu (1): *LubPs* P5v cf *przywrocić ku komu od czego*.

W charakterystycznych połączeniach: przywrocić duszę (2), *wszytek lud; przywrocić do Boga, do Chrystusowej owczarnie, do gościńca, do serca* [czyjego]; *przywrocić k(u) sobie*.

Zwroty: »przywrocić do straconego [czego]« (1): przywroc nas [*Panie*] do ftraconych przybytkow nálfych kroleřtwa fwoiego *RejPs* 191.

»przywrocić ku (straconej) ojczyźnie« (2): *RejPos* 100; Vkazał fie thedy Pan Kryřtus/ áby ftracony narod ludzki wybáwił/ á przywrocił gi ku oyczyźnie niebiekfiefy/ s ktorey był wyrzucon *RejPosWstaw* 21v.

4. *Sprawić, że ktoś albo coś stanie się znowu tym albo takim jak poprzednio; restituere PolAnt, JanStat; revocare HistAl; redigere Mącz* [kogo, co; w tym: k(u) czemu (21)] (34) :

Zwroty: »ku swej mierze przywrocić« (1): A Iefus odpowiedaiąc rzekł ię Heljálźci przyidźie piérwyi/ i wřzyłtki rzeczy ku fwyi mierze przywroći (*marg*) naprawic [!] abo vpadłé znowu pořtawić i ponowić (–) [*instaurabit*]. *MurzNT Matth* 17/11.

»ku pi(e)rw(sz)emu [czemu; w tym: zdrowiu (3)] przywroćić« (11): *RejPs* 120v, 177; [*lekarz Aleksandrów*] tho obiecował Alerandrowi [!]/ iż przez ieden trunk miał go przywroćić ku piřwřzemu zdrowiu [*ipsum ad sanitatem pristinam revocaret*]. *HistAl* E2v; *LubPs* L2v; *HistRzym* 82; *BiałKat* 383v; Poniewář ludzie záráźliwi kroleřtwo oycow moich pořiedli/ vmyřlięm tořz Kroleřtwo łobie ofwobodzić/ ábych ie pořtánowił y ku piřwřzemu řtanu przywroćił [*ut restituam illud ut erat prius*]. *BudBib 1.Mach* 15/3; tę Ziemię Króleřtwa Polkfiefmu [...] przywřćamy/ y ku piřwřřzemu řtanowi przywřćić y oné złáćzyć vmyřliłifmy. *SarnStat* 1038 [*idem* 1058, 1188], 13, 1058, 1188.

»przywroćić ku prawu« (1): ták powołánego [*przysięźnicy z wójtem*] przywrocą ku práwu fwemu/ y powylřřzłą Práwo iego *GroicPorz* ov.

»przywroćić ku straconemu [czemu]« (1): on [*Chrystus*] przez řrogość męki fwoiefy to nam wřzytko v Bogá Oycá fwego przeiednáć raczył/ ták że nas zálię przywroćił ku ftraconemu dobremu nářzemu *RejPos* 142v.

»przywroćić pod moc panowania« (1): *Redigere in deditionem Imperii, Przywřćić á przywřćić* pod moc pánowánia fwego. *Mącz* 92c.

»zasię przywrocić« (1): *RejPos* 142v *cf* »przywrocić ku straconemu«.

»przywrocić ku zdrowiu« (4): Chwałá tobie Pánie IEzu ChryŃte/ któryś od Ńzátaná Ńkuczóná niewiálte/ przez ósmnáście lat/ łáلكáwie ku zdrowiu przywrocił. *LatHar* 538. *Cf* »ku pierwszemu przywrocić«.

»ku żywotu, do żywota przywrocić« = *wskrzesić* [*w tym: komu* (1), *czym* (1)] (3:1): Drugie tákże dziećię ná płáč y prósbę mátki ku żywotu modlitwą Ńwoiá przywrocił [*Ńw. Wincenty*]. *SkarŻyw* 311, 412, 436, 600.

Szeregi: »przywrocić i przywieŃ« (1): ábyŃmy to [*tj. wykroczenia przeciwko prawom i przywilejom*] [...] tu ná tym léymie nápráwili/ y ku piérwŃzému ŃpóŃobu przywroćili y przywiedli [*ad priorem conditionem, seu integritatem restitueremus, ac reduceremus JanPrzyw* 55] *SarnStat* 13.

»przywrocić a przywłaszczyć« (1): *Mącz* 92c *cf* »przywrocić pod moc panowania«.

a. *Odbudować; reficere HistAl* (2) : [*gdy Aleksander podbił i spustoszył Teby*] niekatory mieŃzczanin TebańŃki/ [...] otrzymał to v Alexandra/ aby miałto TebańŃskie mogł przywroćić. *HistAl* D4, D4v.

b. *O Bogu* (12) : Przywróc nas ku łáŃce Ńwoiéy/ niezwalczony pánie *KochPs* 121 [*przekład tego samego tekstu* (2)] 121, 122.

przywrocić do czego (3): on [*Bóg*] teŃ w nim [*w Synu swym*] Ńobie przeiednány/ [*Ńwiat*] do łáŃki Ńwoiéy y miłóŃci przywrocił. *CzechEp* 187. *Cf* *Zwroty*.

przywrocić komu w co (2): A toć były ony wdzyęcŃne ofiáry [*krwawe ze Starego Testamentu*] Bogu oycu náŃzemu/ [...] figuruiác przed oczymá iego onę Ńwiętá krew á niewinná iego iedynego Ńyná/ ktora miała [...] przywroćić mu w łáŃkę człowieká onego vpáđlego. *RejPos* 104. *Cf* »przywroćić zasię«.

przywroćić w co (3): LáŃká twa / BoŃe wieczny/ z niczeŃgo Ńtworzyłá/ TáŃ/ gdy nas grzech potrácił/ w wolnoŃć przywroćilá. *GrabowSet* X3. *Cf* *przywroćić komu w co*.

przywroćić czym (1): [*Bóg zesłał swego Syna*] ktoryby ludzye [...] náuká Ńwá [...] ku vznányu bogá práwego/ á wypełnyányu woley yego przywyodł y przywroćil. *KromRozm III* Bv.

Zwroty: »przywroćić ku [czemu] pi(e)rwszemu, do [czego] pi(rw)szego« [*szyk zmienny*] (3:1): Opowieda iáko im potym Pan Bog miłóŃciw być miał. á przywroćić ie ku ich piérwŃzemu doŃtoieńŃtwu. *BibRadz Os* 11 *arg*; Ale gdy Ńie vpokorzyłŃ przydę ku tobie/ á przywrocę cie ku pi(rw)ey chwale. *HistRzym* 128; *RejPos* 344v; Bo dla tego Krew Ńwá Ńwiętá przelał by [...] nas wiecznie [...] ku łáŃce pi(rw)zey przywroćil. *ArtKanc* I18.

»przywroćić zasię« [*w tym: komu w co* (1), *do czego* (1)] [*szyk zmienny*] (2): á iŃ [*Jezus Krystus*] to Ńpráwił [*tj. pokonał szatana*] przez Ńrogá Ńmierć á mękę Ńwoię/ á przywroćil záŃię [*narod człowieczy*] do onego pi(rw)zego miłóŃierdzya y błogoŃłáwieńŃtwá Bogá Oycá Ńwoiego niebieŃkiego *RejPos* 344v, 104.

Szereg: »przywieŃ i przywroćić« (1): *KromRozm III* Bv *cf* *przywroćić czym*.

5. *Zwrot*: »ku żywotowi przywroćić« = *ułaskawić od wyroku skazującego na śmierć* (1) : *Damnatum restituere Skazánego ná Ńmierć/ ku żywotowi przywróćić. Mącz* 414a.

*** *Dubium* (1) : Mowił Pan Bog niekiedy o Iudzye nawiernieyŃzym Ńobie narodzie żydowŃkim: Zá trzy grzechy ludu mego: ále o czterzy nieprzywrocę go [*Vulg Am* 2/4]. *PowodPr* 30.

*** *Bez wystarczającego kontekstu* (1) : *Recuperatum est, przywroczone iest. BartBydg* 129b.

Funkcje współrdzenne cf WROCIĆ.

Cf **PRZYWROCENIE, PRZYWROCONY**

MC